
Společná zemědělská politika Evropské unie

Dirk Ahner

Společná zemědělská politika Evropské unie je předmětem obdivu i ostré kritiky. Lze očekávat, že se nyní po její reformě uskutečněné v roce 1992 a po skončení jednání Uruguayského kola GATT, bude přistupovat ke společné zemědělské politice vyváženěji.

Co je společná zemědělská politika?

Pokusím se poskytnout přehled hlavních mechanismů této politiky a načrtnout směr, kterým se tyto mechanismy v současnosti ubírají. Nebudu se zabývat přesnými technickými detaily, týkajícími se určitého sektoru nebo určitého opatření.

Základní cíle společné zemědělské politiky (CAP) byly formulovány v Římské smlouvě, kterou bylo založeno Evropské společenství v roce 1957. Tato smlouva požadovala, aby Společenství rozvinulo politiku, umožňující zvýšit produktivitu práce prosazováním technického pokroku a racionálním řízením zdrojů, dále zajistit přiměřený životní standard zemědělské komunity, stabilizovat trhy a zajistit nabídku potravin pro spotřebitele za rozumné ceny.

Politika, která měla realizovat tyto cíle, se prakticky uplatňovala v období let 1958 až 1968, kdy se do značné míry vytvořil jednotný trh pro zemědělské výrobky. Společná zemědělská politika byla první skutečně společnou politikou Společenství a byla bezpochyby v těchto počátečních letech ústředním prvkem integrace členských států.

Připomeňme si, že v té době západní Evropa trpěla deficitem téměř všech zemědělských produktů, že konfrontace Východ–Západ a studená válka patřily k evropské realitě, a proto bylo hlavní starostí zajištění nabídky potravin. Byla to také doba, kdy všeobecné hospodářské podmínky západní Evropy byly poměrně příznivé.

Společná zemědělská politika směřovala k podpoře zemědělské výroby a k podpoře příjmů zemědělců hlavně prostřednictvím podpůrného cenového mechanismu. Jinými slovy: ceny byly udržovány na relativně vysoké úrovni, a to na té úrovni, která existovala v některých členských zemích v předchozím období, a měly se dokonce časem ještě zvýšit, aby se zajistila rovná účast zemědělských výrobců na celkovém růstu příjmů. Navíc se dalo logicky očekávat, že vysoké a ještě se zvyšující ceny přispějí také ke stimulaci produkce, a tím i k zlepšení potravinové bezpečnosti. Byly založeny zvláštní tržní organizace, jejichž cílem bylo uplatnit v praxi politiku cenových podpor. Vycházely ze třech základních principů: z jednoty trhu, z preference Společenství a z finanční solidarity.

Co znamenají základní principy zvláštních tržních organizací?

Jednota trhu znamená vytvoření a udržování jednotného trhu, v němž se zemědělské výrobky volně pohybují. Všechna cla na zemědělské výrobky a netarifní překážky obchodu byly v obchodě mezi členskými státy zrušeny a byly odstraněny národní subvence poškozující tento obchod. To také znamenalo, že zemědělské ceny byly sjednoceny. Aby se zamezilo tomu, že by výrobce v kterékoli zemi musel přijmout snížení cen, byly ceny na každý výrobek stanoveny na úrovni té země, kde byla cena nejvyšší. Tím se rozdíl mezi světovými cenami a cenami ES, které již tak byly dost vysoké, dále rozšířil. Toto je jednota trhu, první hlavní princip.

Druhým principem je *preferance Společenství*. Znamená to, že se uvnitř jednotného zemědělského trhu dává přednost zemědělským výrobkům vyprodukovaným ve Společenství. Protože pro většinu dotovaných zemědělských výrobků jsou ceny na vnitřním trhu vyšší než ve světě, respektování tohoto druhého principu vyžaduje ochranu proti dovozům výrobků s nižšími cenami.

Finanční solidarita – třetí princip – je garantována od samého počátku využitím společného rozpočtu jako hlavního finančního nástroje pro fungování a řízení společné tržní politiky bez ohledu na to, na jaký výrobek anebo v jakém členském státě náklady vznikly. Evropský zemědělský fond orientace a záruk, jenž byl speciálně založen pro účely financování společné zemědělské politiky, představuje dosud se svými cca 40 mld. ECU zdaleka nejdůležitější položku rozpočtu Evropské unie; 36 mld. ECU z uvedených 40 mld. ECU se dnes věnuje na podporu (regulaci) trhu.

Toto jsou tři základní operační principy, které určovaly a stále určují založení a řízení společných tržních organizací. Přestože se tyto principy vztahují na všechny tržní organizace, jejich konkrétní podoba se liší sektor od sektoru v závislosti na jejich specifické situaci, na výrobě a na tržních podmínkách, ale také v závislosti na závazcích Evropské unie vyplývajících z mezinárodního obchodu.

S cílem podporovat další rozvoj zemědělství a příjmy výrobců ES byla do jednotlivých tržních organizací zabudována řada podpůrných nástrojů a mechanismů. Časem byly původní organizace modifikovány a doplněny tak, aby odpovídaly novému vývoji nebo konkrétním problémům. Byly zavedeny nové doplňkové nástroje anebo omezení k již existujícím nástrojům a mechanismům, takže dnes celá konstrukce vypadá dost složitě.

Jaké jsou hlavní podpůrné nástroje a mechanismy?

Celkově lze rozlišit čtyři druhy podpůrných mechanismů:

1) Prvním a nejvíce rozšířeným způsobem je *kombinace intervencí na vnitřním trhu a vnější ochrany*, přičemž oba typy mají za cíl udržet vnitřní ceny na určité úrovni, která je většinou nad úrovní světových cen. V současné době se tento druh mechanismu uplatňuje přibližně na 70 % zemědělské produkce Evropské unie.

V jednotlivých členských zemích byly vytvořeny intervenční agencie pro několik klíčových zemědělských výrobků, jako je obilí, máslo, sušené odstředěné mléko, cukr nebo hovězí maso. Při tlaku plynoucím z nadměrné nabídky, kdy tržní ceny mají tendenci klesat pod určitou minimální úroveň zvanou intervenční cena, tyto agencie fungují na trhu jako kupující. Jak se to provádí v praxi a jaká konkrétní pravidla a postupy se musejí respektovat, je definováno v právním rámci každé tržní organizace a liší se výrobek od výrobku. V každém případě je však snahou uvolnit trh od nadměrné nabídky, a tak stabilizovat ceny. Výrobky nakoupené intervenčními agencemi se dostávají do veřejných intervenčních zásob.

Intervenční mechanismus není ve všech případech tak automatický a komplexní, jak jsem právě popsal. U některých výrobků, jako je vepřové maso, některé druhy ovoce a zeleniny, limituje Evropská unie intervenční pomoc na soukromé skladování, čímž pomáhá soukromým účastníkům obchodu při dočasně nadměrné nabídce stáhnout na nějakou dobu nadměrnou produkci z trhu.

Jakmile tržní tlaky pominou, je zboží stažené z trhu znovu prodáváno, anebo pokud to není možné, je vyváženo. Kromě toho členské státy exportují zboží přímo z trhu, aniž by prošlo intervencemi, aby se tak vyhnuly nebo nahrazovaly tlak nabídky na vnitřní trh.

2) Toto mě přivádí k druhému ústřednímu prvku systému. Protože oba druhy cen, jak nákupní intervenční ceny, tak i tržní ceny Evropské unie jsou většinou nad úrovní světových cen, je intervenční mechanismus doplněn *systemem variabilních přírážek a vývozních subvencí* na hranici EU, což funguje jako zdymadlový systém. Na straně dovozu se dovozní ceny zvyšují prostřednictvím dovozních přírážek na úroveň odpovídající cenové úrovni dosahované v Evropské unii. Na straně vývozu dostávají domácí výrobky subvence, tzv. vývozní refundaci, aby byly na vývozních trzích konkurenceschopné.

Každý rok Rada ministrů určuje, jaké ceny mají být dosaženy na vnitřním trhu. Jsou to tzv. cílové ceny. Rada ministrů také rozhoduje o úrovni cen, při nichž se tržní situace považuje za kritickou a kdy Evropská unie intervenuje na trhu jako kupující, což jsou tzv. intervenční ceny. Rada ministrů nakonec stanoví ještě tzv. prahové ceny, což znamená, že se pod úrovní těchto cen nemohou realizovat žádné dovozy do členských států. Prahová cena se kalkuluje tak, že dovážený výrobek po vyložení a dopravě do hlavních spotřebitelských středisek Evropské unie má takovou cenu, které zhruba odpovídá cílové ceně. Pokud dovážený výrobek přichází na hranici EU za cenu nižší, než je cena prahová, aplikuje se dovozní přírážka.

Na základě závěrů Uruguayského kola GATT budou ovšem tyto variabilní přírážky nahrazeny v roce 1995 a v dalších letech pevnými celními ekvivalenty, čímž budou omezeny možnosti používat vývozní subvence.

Dovolte mi shrnout první dva body. Intervence na vnitřním trhu a systém dovozních přírážek a vývozních subvencí na hranicích Evropské unie jsou dva základní stavební prvky nejvíce rozšířeného podpůrného tržního mechanismu v EU. Tento mechanismus se aplikuje na většinu klíčových výrobků a pokrývá kolem 70 % výroby Evropské unie.

Pro zbývajících 30 % neexistuje mechanismus pro přímé tržní intervence. Většina výrobků v této skupině však využívá alespoň ochranu na hranicích, ať už má formu variabilních přírážek a cel, nebo kombinace obou nástrojů. Tyto výrobky se jako celek podílejí na produkci Evropské unie asi 25 %. Do této skupiny patří vejce, drůbež, kvalitní vína, některé druhy ovoce a zeleniny.

3) Společné tržní organizace pro bavlnu, tabák a některé druhy zpracovaného ovoce a zeleniny nezahrnují ani intervenční mechanismus, ani žádnou významnější vnější ochranu. V těchto případech získává zpracovatelský průmysl výrobní podporu za předpokladu, že platí stanovenou minimální cenu zemědělskému výrobcí. Tato dotace se kalkuluje tak, aby pokryla rozdíl mezi touto minimální cenou a nižší světovou cenou. Je to tedy určitý druh nepřímých dotací. Nepřímých proto, že se přidělují prostřednictvím zpracovatelského průmyslu, což je řešení, které bylo pro tyto sektory zvoleno z praktických důvodů. Tento *nepřímý dotační systém* byl také zaveden v sektoru skopového masa, ale zde se platby poskytují přímo producentovi a vztahují se jen na určitý počet zvířat.

Zvláštní zpracovatelské podpory byly také zavedeny v některých konkrétních případech, kde – jako důsledek různých cenových podpůrných mechanismů v Evropské unii – musí zpracovatelský průmysl platit vyšší ceny za zemědělské suroviny na vnitřním trhu než na světovém trhu. Takové zvláštní zpracovatelské refundace se hradí například při destilaci vína na alkohol, při produkci kaseinu a škrobu nebo při používání cukru v chemickém průmyslu.

4) V neposlední řadě bych se chtěl zmínit o *přímých podporách*, které se poskytují – většinou paušálně – na hektar, na počet zvířat nebo v některých případech podle vyrobeného množství. Význam tohoto druhu podpor se v posledních letech podstatně zvýšil. V takových sektorech, jako jsou olejniny, bílkovinná krmiva, len, konopí, chmel, osiva a bourec morušový, představují dnes základ pro výpočet podpory příjmu výrobců. V případě bílkovinné produkce se podpory vyplácejí regionálně na hektar, u olejin jsou navíc stanoveny s ohledem na referenční cenu na světovém trhu. Upravují se směrem nahoru nebo dolů, jestliže skutečný průměr světových cen v daném roce klesne, anebo překročí referenční cenu o více než osm procent.

Přímé podpory mohou také doplňovat nebo upravovat jiné podpůrné mechanismy. V současnosti jsou důležitým nástrojem stabilizace příjmů v případě obilí, kde jsou placeiny na regionální bázi na hektar, a u hovězího skotu, kde existují zvláštní prémie na samce a kojné krávy. V obou případech byly přímé podpory zavedeny s cílem kompenzovat výrobcům drastické snížení cenových podpor po reformě z roku 1992.

Toto jsou hlavní cenové a příjmové podpůrné mechanismy a nástroje, které dnes existují v rámci společných tržních organizací. Stručně řečeno: *Společná zemědělská politika byla první plně rozvinutou společnou politikou ve Společenství. Její základní cíle jsou uve-*

deny ve smlouvě, kterou bylo založeno ES. Ta požaduje, aby se zvyšovala zemědělská produktivita prosazováním technického pokroku a racionálním řízením zdrojů, zajistil přiměřený životní standard zemědělské komunity, stabilizovaly trhy, byla garantována bezpečnost dodávek a zajištěna nabídka potravin pro spotřebitele za přiměřené ceny.

Ve snaze realizovat tržní politiku jako součást společné zemědělské politiky byly ustaveny společné tržní organizace pro různé zemědělské sektory. Tyto tržní organizace byly budovány na třech hlavních principech: na vytvoření a udržování jednotného trhu zemědělských výrobků, na respektování preference Společenství (Evropské unie) a na finanční solidaritě. Ačkoli se tyto principy vztahují na všechny společné tržní organizace, jejich konkrétní podoba se liší sektor od sektoru podle specifické situace daného sektoru.

Všechny společné tržní organizace předpokládají využívání nějakého typu podpůrného mechanismu pro tržní ceny a příjem. Celkem existuje pět hlavních typů mechanismů nebo nástrojů:

- 1) kombinace intervencí na vnitřním trhu a ochrany na hranicích;
- 2) vnější ochrana bez intervencí, ochrana na hranicích může být dosažena pomocí variabilních přírážek a cel, nebo kombinací obou a v některých případech také pomocí kvantitativních restrikcí;
- 3) nepřímé podpory, placené přímo výrobcí nebo prostřednictvím zpracovatelského průmyslu za předpokladu, že platí stanovené minimální ceny zemědělskému výrobcí;
- 4) zvláštní refundace hrazené zpracovatelskému průmyslu;
- 5) přímé pomoci, kalkulované většinou paušálně na hektar, na dobytčí jednotku nebo na jednotku výroby.

Čeho se týká reforma společné zemědělské politiky?

Již jsem se zmínil o reformě společné zemědělské politiky z roku 1992. Ačkoli základní cíle společné zemědělské politiky zůstávají nezměněné, ačkoli se budou i nadále uplatňovat základní operační principy a ačkoli budou všechny podpůrné mechanismy, o nichž jsem se zmínil, existovat i nadále, znamená tato reforma zásadní změnu v jednom – možno říci klíčovém – sektoru evropského zemědělství, a to u obilí a v menší míře také v sektoru hovězího masa. Obilí je klíčovým sektorem, za prvé pro svůj význam, pokud jde o objem i hodnotu, a za druhé, protože představuje důležitý krmivový vstup pro chov skotu, který je rovněž klíčovou činností v evropském zemědělství.

Díky společným tržním organizacím s jejich podpůrnými mechanismy mohli výrobci v ES docílovat téměř ve všech sektorech po mnoho let relativně vysokých a stabilních cen. To příznivě ovlivňovalo realizaci technického pokroku a v řadě případů to vedlo k pozoruhodnému zvýšení produktivity práce. Zároveň to však působilo i jako stálý stimul produkovat víc a víc se stále větší intenzitou, leckdy se škodlivými důsledky na životní prostředí, které se projeví až za mnoho let.

Větší produkce nebyla problémem, pokud Společenství představovalo deficitní oblast pro většinu zemědělských produktů. V průběhu 70. let se však ES změnilo z čistého dovozce v čistého vývozce, a to přesto, že jeho první rozšíření znamenalo vstup Velké Británie, která v té době byla silně deficitní v produkci potravin. V 80. letech světové trhy řady výrobků stagnovaly nebo se omezily a bylo stále těžší hledat odbytiště na vyráběná množství výrobků. Nadměrná produkce rychle rostla zvláště v klíčových sektorech, kde možnost prodávat produkty do intervenčních skladů zajišťovala téměř neomezený odbyt pro produkci, a to nezávisle na tržní realitě. Této možnosti využívali výrobci a ostatní soukromé subjekty stále systematictěji s cílem zbavit se nadměrné produkce za velice výhodné ceny. Tak se nákupy do skladů změnily z původního nástroje pro stabilizaci trhu, jenž měl vyrovnávat cyklický pohyb výroby, na umělý odbyt používaný každý rok ve větším či menším rozsahu.

V důsledku toho se veřejné zásoby ve skladech zvyšovaly a ceny trhu byly pod stálým tlakem, rozpočtové výdaje věnované na podporu trhu prudce narostly a ohrožovaly finanč-

ní stabilitu ES; subvencované vývozy výrobků na světové trhy se rovněž zvyšovaly, což vedlo k obchodním konfliktům s hlavními exportéry, zvláště s USA, ale také s Austrálií, s Kanadou, s Argentinou a s dalšími zeměmi.

Řada dalších obtíží byla stále zřejmější. Začala se stále více dovážet levná krmiva, která byla vázána v GATT s nulovým tarifem, anebo při velmi nízkých sazbách, a nahrazovala obilí používané do krmiv a vyprodukované v ES při vysokých cenách. To vedlo k tomu, že se použití obilí v krmivech pro zvířata v letech 1982–1992 ročně snižovalo zhruba o 1,5 mil. tun. To navíc přispívalo k celkové přebytkové situaci.

Společenství se snažilo s měnící se situací nějakým způsobem vyrovnat. Politika cenových podpor se stávala restriktivnější a úroveň podporovaných cen se snižovala. Na mléko, výrobky a obilí se uvalily dávky spoluzodpovědnosti, aby se mohly alespoň zčásti pokrývat náklady na nadprodukcii. V roce 1984 byly zavedeny výrobní kvóty na mléko, na cukr již existovaly.

Pro všechny další hlavní výrobky byly zavedeny garantované limity. Pokud produkce přesáhla určitou stanovenou úroveň, tzv. maximální garantované množství, úroveň podpor na daný výrobek se automaticky snížila, aby bylo možné kontrolovat výdaje ES na tento produkt a aby se zabránilo dalšímu zvyšování produkce. Tyto systémy garantovaných limitů, nazývaných stabilizátory, byly doplněny finančními stimuly na vyjímání půdy z produkce anebo na extenzifikaci této produkce. U řady výrobků tyto stabilizátory dosud existují.

Navíc byl stanoven celkový limit budoucího růstu zemědělských výdajů. Podle této závazné směrnice nesmí být zvýšení výdajů ročně vyšší než 74 % růstu hrubého domácího produktu.

Všechna tato opatření sice působila, ale nebyla dostatečně silná a radikální k tomu, aby přinesla rychlé a trvalé uvolnění a – což je důležitější – neznamenala přiblížení systému k tržní realitě. Na počátku 90. let již bylo jasné, že bude potřeba provést radikálnější reformu, aby bylo možné toho dosáhnout. Tím se dostáváme k předělu reformních rozhodnutí z roku 1992, která vstoupila v platnost v roce 1993 a která jsou nyní ve svém druhém roce realizace.

V čem spočívá reforma společné zemědělské politiky?

Tato reforma představuje nejvýznamnější změnu v zemědělské politice ES od jejího vzniku na začátku 60. let. Tato reforma je v souladu s cíli Římské smlouvy. Zachovává tři operační principy pro společné tržní organizace. Dokonce ani neznamená větší snížení úrovně podpor. Mění však způsob – a to je podstatné – poskytování podpor: cenová podpora se drasticky snižuje a je nahrazena přímou podporou. Tyto přímé podpory jsou odděleny od objemu dosažené výroby a jsou závislé na splnění určitých podmínek.

V případě obilí zůstává v platnosti intervenční systém a vnější ochrana, ale úroveň cenových podpor se snižuje ve třech etapách po 30 % v nominálním vyjádření. Ceny se přibližují světovým cenám. Smyslem této drastické cenové redukce je, aby obilí bylo konkurenceschopnější na vnitřním trhu a aby se zvýšilo jeho použití jako krmiva pro zvířata. Očekává se též, že toto snížení cen omezí ekonomické stimulanty vyrábět stále více a stále intenzivněji, při vyšších vstupech hnojiv a pesticidů.

Ztráty na příjmech, které výrobci pocítí jako výsledek silného snížení cen, budou kryty z valné části kompenzačními úhradami.

U olejin a bílkovinné produkce byl cenový podpůrný systém na vnitřním trhu zrušen, takže výrobci nyní prakticky dostávají ceny převažující na světovém trhu. To vedlo k silnému snížení cen pro výrobce, u některých výrobků až o 50 %. Zde byla zavedena přímá podpora na hektar, aby se výrobcům alespoň částečně kompenzovaly ztráty na příjmech způsobené tímto snížením cen.

Kompenzační platby u obilí, olejin a bílkovinné produkce jsou ovšem omezeny na historický výměr půdy, na tzv. základní výměru, která se většinou stanoví na regionální

bázi, a kalkulují se na základě historických výnosů v regionu. V tomto rozsahu je podpora oddělena od skutečného objemu produkce v daném roce.

Aby výrobci mohli získat kompenzační platby, musejí každoročně vyjmout z produkce určité procento zemědělské půdy, za niž požadují vyplacení kompenzace. Podpora se také vztahuje na půdu vyjmutou z produkce, ovšem za předpokladu, že výrobci na ní pěstují zemědělské suroviny určené k průmyslovému zpracování, např. pro chemický průmysl nebo pro energetické účely. Malá hospodářství do 20 hektarů jsou vyjmuta z povinnosti vyjímat zemědělskou plochu z produkce.

V živočišné výrobě se reforma soustřeďuje na tržní organizaci pro hovězí maso. Také dochází k přesunu z cenových podpor k přímé podpoře. Úroveň podporovaných cen se rovněž podstatně snižuje, v tomto případě o 15 %. Zároveň se omezuje intervenční systém, který by se měl stát méně atraktivním. Ve snaze kompenzovat cenové ztráty se v tomto sektoru podstatně zvýšily existující přímé podpory, jež mají formu prémie na samčí hovězí dobytek a kojné krávy. Tyto přímé platby jsou omezeny na historicky dané referenční množství, v tomto případě na velikost stáda. Tyto údaje jsou dále upraveny o faktor hustoty, čímž se má zajistit, aby výrobce mohl počínaje rokem 1996 získat prémii jen na dvě dobytčí jednotky na hektar píce. Pro výrobce, kteří chovají skot extenzivně v omezeném počtu, se předpokládá ještě další zvláštní dodatková premie.

Jakákoli informace o reformě společné zemědělské politiky by byla neúplná bez zmínky o tzv. „doprovodných opatřeních“, která jsou ve skutečnosti něčím více než jen pouhými „doprovodnými opatřeními“. Zahrnují totiž důležitý zemědělský program ve vztahu k životnímu prostředí, program k podpoře zalesňování zemědělské půdy a zvláště okrajové půdy a dále režim pro předčasný odchod zemědělců do důchodu, jenž má napomoci starým výrobcům ukončit jejich zemědělskou činnost a zároveň umožnit, aby jejich půda byla dána k dispozici pro zlepšení struktury dalších hospodářství nebo pro využití k nezemědělským účelům a zejména pro aplikaci opatření týkajících se životního prostředí. Pokud se tyto kroky ukáží jako úspěšné, v což doufáme, mohl by se tento typ strukturálních opatření a opatření týkajících se životního prostředí stát v budoucnosti jedním ze stavebních kamenů zemědělské politiky Evropské unie spolu s tržní politikou a s politikou zaměřenou na rozvoj venkova.

Jaké výsledky očekáváme od reformy společné zemědělské politiky?

Již dnes – po dvou letech implementace – zaznamenáváme určité výsledky. V první řadě se značně snížila produkce obilí v Evropské unii v důsledku vynětí půdy z produkce. Z produkce bylo vyjmuta 5 mil. hektarů půdy určené na pěstování obilí, olejnin a bílkovinných krmiv. V roce 1994, který je vcelku normálním rokem pro obilí, vyprodukuje 162 mil. tun, zatímco bez existence reformy bychom mohli očekávat produkci kolem 180–182 mil. tun, takže snížení činí cca 18–20 mil. tun. Zároveň s tím se větší množství obilí začalo využívat jako krmiva pro zvířata. Odhadujeme, že celkové zvýšení spotřeby obilovin činí kolem 5–6 mil. tun. Oba faktory, tj. snížení produkce a zvýšení spotřeby, vedly k podstatnému snížení přebytku obilí, a to o 25 mil. tun. Není tedy divu, že se za těchto podmínek podstatně snížily veřejné intervenční zásoby: z 25 mil. tun na počátku 90. let na méně než 12 mil. tun v současnosti, koncem tohoto tržního roku se očekává, že intervenční zásoby budou nižší než 10 mil. tun. V dlouhodobém horizontu se produkce zvýší v důsledku růstu produktivity, ale očekáváme, že toto zvýšení bude nižší než v minulosti, protože se změnil vztah cen vstupů a výstupů. Domníváme se, že zemědělství výrobci budou používat méně hnojiv a pesticidů, než tomu bylo v minulosti, kdy byly podporované ceny mnohem vyšší. Podle prvních zjištění se zdá, že se toto očekávání splní. Na druhé straně lze počítat se zvýšením využití obilí pro krmné účely, takže přebytky se v příštích letech budou zvyšovat jen pomalu, pokud k nim vůbec bude docházet.

V sektoru hovězího masa zaznamenáváme podobný vývoj. Produkce se snižuje dokonce více, než se očekávalo, a veřejné intervenční zásoby se rovněž snižují. V současnosti

činí 150 tisíc tun proti 1 mil. tun před dvěma lety. Je ovšem obtížné říci, zda byl tento vývoj vyvolán reformou, anebo do jaké míry je to výsledek cyklického pohybu, který v sektoru hovězího dobytka existuje. Ve střednědobém horizontu očekáváme růst produkce při stagnující poptávce, ne-li dokonce při jejím snížení. Tento vývoj by mohl vést dlouhodobě k problémům, pokud jde o závazky vyplývající z Uruguayského kola GATT, jež se týkají i snižování subvencovaných vývozu. Pokud by se tak stalo, bylo by zřejmě nutné v tomto sektoru reformu revidovat.

Poznámka: Příspěvek byl přednesen na semináři Společná zemědělská politika Evropské unie a české zemědělství, 6.-7. prosince 1994.